

Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 06.11.2018

Kabul Tarihi: 06.03.2019

Erken Görünüm: 16.05.2019

**KAMU YÖNETİMİ TEMEL KANUNUNDAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DE BİLGİ EDİNME
HAKKI MEVZUATININ GELİŞİMİ**

Şükrü Mert Karcı*

Öz

Bu makalede Türkiye’de bilgi edinme hakkının uygulanmasına yönelik olarak yürürlükte olan mevzuatın gelişimi değerlendirilmiştir. Bilgi edinme hakkı mevzuatının kamu yönetimi reformu çerçevesinde gündeme gelişi ve gelişimi mevzuat ve tasarı metinleri bağlamında incelenmiştir. Bilgi edinme hakkı anayasal olarak güvence altına alınmadan önce “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” ile uygulamaya geçirilmiştir. Bilgi edinme hakkı, kamu yönetimi reformu bağlamında da önemli bir başlığı temsil etmiştir. Bu kapsamda 4982 sayılı Kanun’un hazırlık çalışmaları dışında kamu yönetimi reformu kapsamında da çeşitli mevzuat tasarılarına konu olmuş ve bunlarda atıf almıştır. 4982 sayılı Kanun’un kabulü sonrasında da bilgi edinme hakkının kapsamının genişletilmesine yönelik çeşitli mevzuat çalışmaları ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada ilgili kanun tasarıları ve mevzuat, bilgi edinme hakkının Türkiye’de hayata geçirilmesi sürecindeki kamu yönetimi reform düşüncesinin analiz edilmesi bağlamında incelenmiştir. İlgili tasarılar ve mevzuat içerik ve kapsamı açısından nitel bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk Kamu Yönetimi Reformu, “5227 Sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun”, Bilgi Edinme Hakkı, Bilgiye Erişim Hakkı, Resmi Sır, “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”.

**THE PROGRESS OF RIGHT TO INFORMATION LEGISLATION IN TURKEY STARTING
FROM THE BILL OF FUNDAMENTAL LAW ON PUBLIC ADMINISTRATION****Abstract**

In this article the progress of right to information legislation in Turkey is evaluated. Right to information legislation brought to agenda by public administration reform idea and its development is scrutinized within the capture of various bills and legislation. The right to access to information is implemented by the Act No. 4982 before it was secured by constitutional amendments. Right to information is an important subject of public administration reform as well. Therefore, alongside Act No. 4982 right to information also became subject to and cited by various bills regarding public administration reform. After the adoption of Act No. 4982 some other bills aiming to extend the capture of right to information came to the fore. Related bills and legislation are examined qualitatively in order to analyze the public administration reform idea throughout the legal implementation process of the right to information in Turkey.

Keywords: Turkish Public Administration Reform, “The Fundamental Principles and Restructuring of Public Administration Act No. 5227”, Right to Information, Access to Information, Official Secrets, “Right to Information Act No. 4982”.

* Yrd.Doç.Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, E-posta: skarci@eul.edu.tr
Orcid: 0000-0002-9952-5178

Giriş

Bilgi edinme hakkı, Türkiye’de kamu yönetimi reformunun katılımcılık, saydamlık, hesap verebilirlik, yerindelik, kamuoyu denetiminin artırılması ilkelerinin uygulanabilmesi için gerekli ortamı desteklemektedir. Bilgi edinme hakkı, katılımcı, hesap verebilir, saydam bir yönetim yapısının önemli unsurlarındandır. Bu bağlamda Türkiye’de bilgi edinme hakkı mevzuatının gelişimi, kamu yönetimi reformunun da önemli başlıklarından birini oluşturmuştur.

“4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” çalışmalarının başladığı dönemde farklı mevzuat tasarılarında da bilgi edinme hakkına yer verildiği görülmektedir. Bu dönemde bilgi edinme hakkına “Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı”nda da yer verilmiştir. Bu bağlamda bilgi edinme hakkı hayata geçirilmesi sürecinde farklı tasarılar da atıf almıştır. “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”nun kabulü sonrasında ise aynı dönemde ortaya çıkan “Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı”nın bazı ilgili hükümleri farklı mevzuatlar düzeyinde uygulamaya geçirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı sistemine geçilmesiyle birlikte ise bilgi edinme hakkı ile ilgili kurumsal yapı ve mevzuatın uyumlaştırılması konusunda düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda bilgi edinme hakkı ile ilgili mevzuat işlevsel düzeyde aynı kalmakla birlikte uygulanmasına dönük kurumsal yapının Cumhurbaşkanlığı makamı ile ilişkilendirildiği görülmektedir.

1. 4982¹ Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu

Bilgi edinme hakkının uygulamaya geçirilmesine yönelik mevzuat çalışmaları 90’lı yıllarda Başbakanlık bünyesinde başlatılmıştır. “İdari Usul”, “Bilgi Edinme Özgürlüğü”, “Toplantıların Açıklığı” alanlarında üç ayrı ekip kurularak taslak hazırlıkları yürütülmüş, daha sonra bu konular tek bir metinde birleştirilmiştir. Çalışmalar sonucunda “İdari Usul ve Bilgi Edinme Kanunu Ön Taslağı” 1998 senesinde hazırlanmıştır. Taslağa son şekli 2001 yılında verilmiştir². “İdari Usul ve Bilgi Edinme Hakkı Kanun Taslağı” 21. Dönem 4. Yasama Yılında 01.07.2002

¹ 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, Kabul Tarihi: 9.10.2003, Resmi Gazete Tarih: 24.10.2003 Sayı: 25269.

² İdari Usul ve Bilgi Edinme Hakkı Kanun Teklifi, Dönemi ve Yasama Yılı 21/4, Esas Numarası 2/1011, TBMM Başkanlığına Geliş Tarihi 01/07/2002, s.8.

tarikhinde kanun teklifi olarak TBMM Başkanlığına gelmiştir³. Bu Dönemde hükümsüz kalan Kanun Teklifi 22. Dönem’de 09.01.2003 tarihinde yenilenmiş ancak yine hükümsüz kalmıştır⁴. “Bilgi Edinme Hakkı Kanun Tasarısı” ise 22. Dönem’de 25.06.2003 tarihinde TBMM Başkanlığı’na gelmiştir⁵. “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” 09.10.2003 tarihinde kabul edilmiştir. Resmi Gazete yayım tarihi 24.10.2003’tür. Kanun 32. maddesine göre yayımlandıktan altı ay sonra yürürlüğe girmiştir.

“4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” kapsamının belirtildiği 2. maddesine göre “*kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinde*” uygulanmaktadır. 01.11.1984 tarihli “3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun” hükümleri saklı tutulmuştur. 2013 yılında çıkarılan “6495 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un⁶ 33. maddesiyle “Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”nun 2. maddesine ek bir fıkra getirilerek ÖSYM Başkanlığının yaptığı sınavların soru ve cevapları kapsam dışına çıkarılmışsa da bu ek fıkra daha sonra Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir⁷.

“4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”na göre “*Herkes bilgi edinme hakkına sahiptir*”. Türkiye’de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler ve ikamet eden yabancılar da kendileri ya da faaliyetleriyle ilgili olmak üzere karşılıklılık ilkesi kapsamında bu haktan yararlanabilmektedir (md.4). “*Kurum ve kuruluşlar, bu Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler*” (md. 5).

³TBMM,https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=22095 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).

⁴ TBMM,https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=22933 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).

⁵ TBMM,https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=24717 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).

⁶ 6495 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kabul Tarihi: 12.7.2013, Resmi Gazete Tarih: 2.8.2013 Sayı: 28726.

⁷ Anayasa Mahkemesi, Esas Sayısı: 2013/114, Karar Sayısı: 2014/184, Karar Tarihi: 4.12.2014.

“4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”nda kapsamlı bir düzenleme yapılmıştır. Başvuru usulü (md.6), talep edilecek bilgi ve belgelerin niteliği (md.7), bilgi ve belgelerin gizli bilgiler ayıklanarak verilmesi usulü (md.9), kurum ve kuruluşların talep edilen bilgi ve belgelere nasıl erişim sağlayacağı ve erişim süresi (md.10, md.11), başvuruların cevaplandırılması usulü (md.12), itirazlar (md.13), bilgi edinme hakkının sınırları (md.15 – 28) düzenlenmiştir. “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”nun 14. maddesiyle, *“Bilgi edinme başvurusuyla ilgili yapılacak itirazlar üzerine, verilen kararları incelemek ve kurum ve kuruluşlar için bilgi edinme hakkının kullanılmasına ilişkin olarak kararlar vermek üzere; Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu oluşturulmuştur”*.

2. 5227 Sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun

“Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı”, ilgili dönemde kamu yönetimi reform düşüncesini yansıtan önemli bir belge olarak gelişmiştir. Tasarı, “5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun” olarak TBMM’de kabul edilmiş olmakla birlikte Cumhurbaşkanınca veto edilmesi sonrasında ilgili yasama döneminde tekrar Meclis gündemine gelmeyerek hükümsüz kalmıştır. Her ne kadar aynı reform süreci kapsamında “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”nun kabul edilmesiyle birlikte bilgi edinme hakkı hayata geçirilmiş olmakla birlikte, bu hakka önemli bir biçimde 5227 sayılı Kanun’da da yer verilmiştir. 5227 sayılı Kanun hükümsüz kalmakla birlikte bazı düzenlemelerinin bilgi edinme hakkı mevzuatı kapsamında hayata geçirildiği görülmektedir.

2.1. Kamu Yönetimi Temel Kanunu Çalışmaları ve Bilgi Edinme Hakkı

“4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” Ekim 2003’te kabul edilmiş olmasına rağmen bilgi edinme hakkının 2003 yılında yürütülmüş olan kamu yönetimine ilişkin temel bir kanun hazırlama çalışmaları kapsamında da önemli bir alanı oluşturduğu görülmektedir. İlgili dönem reform çalışmalarında bilgi edinme hakkı ayrı bir başlık oluşturmakla ve daha hızlı bir biçimde kanunlaşmakla birlikte kamu yönetimi temel kanunu çalışmalarının da içeriğinde bu hakka ayrıca yer verilmiştir.

“58. Hükümet Acil Eylem Planı”nda kamu yönetimi reformu ile ilgili mevzuat çalışmaları planlamasında daha sonra 5227⁸ sayılı “Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun”da düzenlenecek olan yeniliklerin Başbakanlık, DPT, İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanacak çok sayıda kanun tasarısı ile gerçekleştirileceği öngörülmüştür. Bu Acil Eylem Planı’nda bilgi edinme hakkı ayrı bir başlıkta yer almış, “Vatandaşın Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Tasarısı”, merkezi idare reformu kapsamında Adalet Bakanlığınca hazırlanacak tasarılar arasında sayılmıştır⁹.

“Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” konusunda yapılan çalışmaların Acil Eylem Planı kapsamında yürütülen diğer çalışmalardan hızlı geliştiği görülmektedir. Acil Eylem Planı’nın genel ilkelerinin ifade edildiği yayınlar ve kanun tasarıları “Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” ile ilgili gelişmelerden daha sonra ortaya çıkmış ancak yine de bu hakka metinlerinde yer verilmiştir. Bilgi edinme hakkı ile ilgili çalışmaların kamu yönetiminde yeniden yapılanma kapsamında, temel kanun ile ilgili çalışmalardan ayrı bir başlıkta ele alındığı, yakın zamanlarda farklı süreçlerle geliştiği görülmektedir. Kamu Yönetimi Temel Kanunu çalışmaları dışında ortaya çıkan bilgi edinme hakkı gelişmeleri kamu yönetiminde yeniden yapılanma bütüncül sürecinin eş güdümlü başka bir alanını oluşturmuştur. Ancak “5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun”da da bilgi edinme hakkına yönelik hükümlere yer verilmiştir.

Kamu yönetiminde yeniden yapılanmanın genel gerekleri ve felsefesinin ortaya konduğu, Başbakanlıkça Ekim 2003’te yayımlanmış olan “Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim” başlıklı kitapta kamu yönetiminde yeniden yapılanma alanları olarak Temel Kanun Tasarısı’nın yanında, “Merkezi İdarede Yeniden Yapılanma”, “Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma” ve “Diğer Önemli Düzenlemeler” sıralanmıştır. Diğer Önemli Düzenlemeler ise; “İdari Usul Kanunu”, “Saydamlık ve Vatandaşın Bilgi Edinme Hakkı”, “E-Dönüşüm Türkiye Projesi ve E-Devlet”, “Bürokrasinin Azaltılması ve Basitleştirilmesi”, “Vatandaş Memnuniyetinin

⁸ 5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun, Kabul Tarihi: 15.7.2004.

⁹ T.C. 58. Hükümet Acil Eylem Planı, Ankara 03.01.2003, s. 1-3.

Ölçülmesi”, “Performans Sistemine ve Ödüllendirmeye Geçiş”, “Kamuda Etik Kuralların Gözden Geçirilmesi” çalışmalarını içermektedir (Dinçer ve Yılmaz, 2003: 137-162). Kitap’ta Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı’nın yasalaşması ile birlikte elde edilecek kazanımlar arasında; tüm kamu kurumları için temel ilkelerin ilk defa belirleneceği; katılımcılık, şeffaflık, hesap verebilirlik, insan haklarına saygı gibi ilkelerin uygulanabilir hale getirileceği belirtilmiştir (Dinçer ve Yılmaz, 2003: 139-140). Merkezi yönetimde yeniden yapılanmanın ana unsurlarının, bilgi edinme hakkının güvence altına alınması ve bilgi iletişim teknolojilerinin yönetimde yaygınlaştırılması ile birlikte yeni yönetim sisteminin çatısını oluşturacağı ifade edilmiştir (Dinçer ve Yılmaz, 2003: 143).

Yukarıda Kitabın genel kapsamı içinde değinildiği gibi “Saydamlık ve Vatandaşın Bilgi Edinme Hakkı” diğer önemli düzenlemeler arasında ayrı bir bölümde yer almıştır. Gizlilik kültürünün kamu yönetiminde temel sorunlardan biri olageldiği belirtilen başlıkta, etkinlik ve demokratik denetim için bu kültürün değiştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bilgi edinme hakkının şeffaflaşma ve yurttaşların daha etkin hak aramasını sağlamak için geliştirileceği, kamu kuruluşlarının karar alma süreçlerinin bu şekilde şeffaf ve hesap verebilir olacağı belirtilmiştir. Kitap’ta Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’nun hazırlık, kabul ve onay için Cumhurbaşkanlığına gönderilme sürecinden bahsedilmiştir. Kitap’ta ayrıca Adalet Bakanlığı tarafından demokratik ve saydam yönetimi gerçekleştirmek amacıyla gizlilik gerektiren istisnai durumlar dışında yürürlükteki kanunlarda bulunan sır kavramını belirlemek için bir Komisyon oluşturulduğu ve ilgili çalışmaların yürütüldüğü ifade edilmiştir. Süreç sonunda yurttaşların bilgiye erişiminin sağlanacağı, kamu kuruluşlarının da bilgi sağlama konusunda aktif çaba içine gireceği belirtilmiştir (Dinçer ve Yılmaz, 2003: 153-155). Ekim 2003’te yayımlanan Kitap’ta bilgi edinme hakkının arka planından bahsedilmiş ancak Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’nun kabulüne sadece tek bir atıf yapılmıştır.

“Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı”nın genel gerekçesinde, temel aldığı yeni yönetim anlayışında bilgi edinme hakkının önemine vurgu yapılmıştır (T.C. Başbakanlık, 2003: 71). Genel gerekçede ayrıca Temel Kanun’da öngörülen çağdaş yönetim anlayışının hayata geçirilmesine katkı sağlayacak diğer düzenlemeler

arasında “*Saydamlık ve Vatandaşın Bilgi Edinme Hakkı*” da sayılmıştır. “*Birçok alanda yapılacak düzenlemeler*” ile Kamu Yönetimi Temel Kanunu’nda öngörülen çağdaş yönetim anlayışının hayata geçirileceği belirtilmiş (T.C. Başbakanlık, 2003: 91) ancak o dönemde uygulamaya geçirilme durumlarına değinilmemiştir. Kamu Yönetimi Temel Kanunu ve diğer düzenlemelerin eşgüdümüne vurgu yapılmıştır. Bilgi edinme hakkına atıf yapılmış, “*Vatandaşın Bilgi Edinme Hakkı*” ifadesi kullanılmış, “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”na doğrudan atıf yapılmamıştır. 5. madde gerekçesinde; “*Kamu kurum ve kuruluşları halkın bilgi edinme hakkını kullanmasını sağlayacak, maksadını aşacak şekilde ve gereksiz olarak sır kavramına sığınılması yoluyla kamuya açıklanmasında sakınca olmayan bilgilerin öğrenilmesini engellemeyecektir. Kişiler, özellikle kendileri ile ilgili görüş, karar ve işlemler hakkında bilgi edinebilecekler; kurum ve kuruluşlar da bunun sağlanması için gerekli önlemleri alacaktır*” (T.C. Başbakanlık, 2003: 102) ifadesi yer almıştır. 41. maddenin gerekçesinde saydamlığa vurgu yapılmıştır. Saydamlığın sağlanmasında kararlar ve bunlarla ilgili bilgi ve belgelerin aleniliği ile ilgili çevrelerin kararlara katılımı iki önemli yöntem olarak ifade edilmiştir. Kamuoyuna bilgi edinme hakkının tanınması iyi yönetişimin sağlanmasının temel ögesi olarak vurgulanmıştır (T.C. Başbakanlık, 2003: 132).

2.2. 5227 Sayılı Kanun’a Göre Bilgi Edinme Hakkı

“Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Tasarısı” TBMM Başkanlığına 25.06.2003 tarihinde gelmiştir. Esas Komisyon olan Adalet Komisyonuna 27.06.2003 tarihinde gönderilmiş ve Komisyon raporunu 24.07.2003 tarihinde sunmuştur¹⁰. “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” 09.10.2003 tarihinde kabul edilerek 24.10.2003 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Kanun 32. maddesine göre yayımından altı ay sonra yürürlüğe girmiştir. Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ise TBMM Başkanlığına 29.12.2003 tarihinde gelmiştir. Esas Komisyon olan Anayasa Komisyonuna 06.01.2004 tarihinde gönderilmiştir. Komisyon karar tarihi ise 15.01.2004’tür¹¹. “5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden

¹⁰ TBMM, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=24717 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).

¹¹ TBMM, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=26118 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).

Yapılandırılması Hakkında Kanun” 15.07.2004 tarihinde kabul edilmiş, Cumhurbaşkanlığınca 03.08.2004 tarihinde yeniden görüşülmek üzere TBMM Başkanlığına geri gönderilmiştir¹². Görüldüğü gibi Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı TBMM Başkanlığına “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”nun yayımından yaklaşık iki ay sonra ulaşmıştır. 5227 sayılı Kanun, 4982 sayılı Kanun’un uygulamaya geçişinden yaklaşık üç ay sonra kabul edilmiştir.

5227 sayılı Kanun TBMM’de görüşüldüğü sırada bilgi edinme konusunda o dönemde var olan yasal durumun yeteri kadar dikkate alınmadığı görülmektedir. Daha önce “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” kabul edilmiş olmasına rağmen Meclis görüşmelerinde bu konunun üzerinde durulmamıştır¹³.

Bilgi edinme hakkı ve saydamlık konusunda 5227 sayılı Kanun’da çok kapsamlı bir düzenleme yapılmamakla birlikte sadece genel bir çerçevede çizilmemiş, uygulamaya dönük hükümlere de yer verilmiştir. Bilgi edinme hakkı “*kamu yönetiminin kuruluş ve işleyişinin temel ilkeleri*” arasında sayılmış ayrıca Kamu Yönetiminde Denetim başlıklı Üçüncü Kısım’da bilgi edinme hakkı ve saydamlık başlığı üç fıkralı bir madde ile düzenlenmiştir.

5227 sayılı Kanun’un “Kamu Yönetiminde Denetim” başlıklı Üçüncü Kısım’ında yer alan 41. maddesi “Bilgi Edinme Hakkı ve Saydamlık” başlığını taşımaktadır. Ayrıca 5227 sayılı Kanun’un amaçlarının belirtildiği 1. maddesinde “*katılımcı, saydam, hesap verebilir, insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir kamu yönetiminin oluşturulması*” amacı yer almaktadır. 5227 sayılı Kanun’un 5. maddesinde “*Kamu Yönetiminin Kuruluş ve İşleyişinin Temel İlkeleri*” sıralanmıştır. Bu maddenin (g) bendinde “*kamu kurum ve kuruluşları, halkın bilgi edinme hakkını kullanması için gerekli tedbirleri alır*” ifadesine yer verilmiştir.

5227 sayılı Kanun’un 41. maddenin 1. fıkrasına göre; “*Gerçek ve tüzel kişiler, kanunla belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bilgi edinme hakkına sahiptir. Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişilerin talep etmeleri halinde, istenen bilgi ve belgeleri kanunda belirtilen istisnalar dışında vermekle yükümlüdür*”. 41. maddenin

¹² TBMM, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/kanunlar_gd.durumu?kanun_no=5227 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).

¹³ TBMM, Tutanak Dergisi, Dönem: 22 Cilt: 42 Yasama Yılı: 2, 60. Birleşim, 28 Şubat 2004.

2. fıkrasında kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve hizmet alanlarında yer alan konulardaki “*temel nitelikli karar ve işlemlerini, mal ve hizmet alımlarını, satımlarını, projelerini ve yıllık faaliyet raporlarını*” bilgi iletişim teknolojilerinden de faydalanarak kamuoyunun bilgisine sunacakları hükme bağlanmıştır. 41. maddenin 3. fıkrasında ise kesinleşen faaliyet ve denetim raporlarının kamuoyunun incelemesine uygun yöntemlerle açık hale getirilmesi, bu raporların mahalli idarelerde meclislerin ilk toplantısında üyelerin bilgisine de sunulması düzenlenmiştir. 5227 sayılı Kanun’un 41. maddesinin birinci fıkrasında yapılan düzenlemenin içerik olarak daha kapsamlı bir biçimde 4982 sayılı BEHK’nun 4 ve 5. maddelerinde yapıldığı görülmektedir.

Cumhurbaşkanlığınca 5227 sayılı Kanun’un TBMM tarafından yeniden görüşülmesi istenen maddeleri arasında “Kamu Yönetiminde Denetim” başlıklı Üçüncü Kısım’da yer alan 38, 39 ve 40. maddeleri bulunmakla birlikte iade sebepleri arasında “Bilgi Edinme Hakkı ve Saydamlık” başlıklı 41. madde yer almamaktadır.

2.3. 5227 Sayılı Kanun’un Bilgi Edinme Hakkı Uygulamasına Yansıması

Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı’nın yasama süreci sırasında daha sonra yürürlüğe girmek üzere kabul edilmiş bir bilgi edinme hakkı kanununun varlığı ve devamında yürürlüğe girmesine rağmen 5227 sayılı Kanun’da bunun çok dikkate alınmadığı, iki Kanun arasındaki ilişkinin işlevsel bir biçimde kurgulanmadığı görülmektedir. 5227 sayılı Kanun’un hazırlık aşamasında bu konunun dikkate alınmadığı da bir önceki başlıkta belirtilmiştir. Bu durum 5227 sayılı Kanun’un kadük kalması sonrasında önemsiz görünmektedir. Ancak öncesinde bilgi edinme hakkının kullanılmasına ilişkin uygulamaların hayata geçirilmiş olmasının 5227 sayılı Kanun’un yayımlanması durumunda çeşitli sorunları da gündeme getirme ihtimali düşünülmelidir. 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamlı düzenlemeler sunsa da bilgi edinme hakkıyla ilgili olarak 5227 sayılı Kanun’daki düzenlemenin tamamını içermemektedir.

“4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”na rağmen 5227 sayılı Kanun’da bilgi edinme hakkının ayrıca düzenlenmesi ve 5227 sayılı Kanun’da bilgi edinme hakkının temel ilkeler arasında sayılmasının yanında uygulamaya dönük hükümlere

de yer verilmesinin nedenleri ya da eleştirisi konusunda tespitlere ilgili dönem Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı'na ilişkin literatürde rastlanmamıştır. Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na birlikte değinilen yayınlarda da Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı'nda bilgi edinme hakkının yer alma nedenine ilişkin değerlendirmeler yapılmamıştır. Bilgi edinme hakkının Temel Kanun Tasarısı'nın TBMM'de görüşülmesi öncesinde "4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu" ile düzenlendiğine değinilen (Al, 2004: 185) ya da bilgi edinme hakkına ilişkin her iki düzenlemeye de atıf yapılan (Lamba, 2014: 139-144; Şengül, 2012: 283), "4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu"nun düşünsel arka planının değerlendirilmesinde Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı'nın genel gerekçesine atıf yapılan (Yağmurlu, 2007: 69-70) az sayıda yayına rastlanmıştır.

Bilgi edinme hakkının bir kanunla uygulamaya geçirilmiş olduğu ortamda kamu yönetimiyle ilgili temel ilkeleri belirleyen başka bir kanunun bu hakka daha farklı bir yaklaşım sunması beklenmektedir. Bu bağlamda temel kanunda bilgi edinme hakkına ilişkin genel ilkelerin belirlenmesi uygun olacakken daha önce kanunla belirlenmiş uygulama çerçevesine katkı yapması çok yerinde görünmemektedir. 5227 sayılı Kanun'da bilgi edinme hakkına kamu yönetiminin kuruluş ve işleyişiyle ilgili temel ilkeler arasında yer verilmesi uygun görülebilirken başka bir maddede bu hakkın genel ilkelerden kapsamlı ancak uygulama ayrıntılarında yetersiz bir biçimde düzenlenmesi eleştirilebilir. Kamu yönetimi reformu kapsamında hazırlanan çeşitli metinlerin kalıntılarının 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu dikkate alınmadan 5227 sayılı Kanun'a koyulduğu izlenimi oluşmaktadır. Öyle ki 5227 sayılı Kanun'da bilgi edinme hakkına atıf yapılmış olmakla birlikte "4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu"na sadece bir kere atıf yapılmıştır. 5227 sayılı Kanun'un "Mahalli İdareler Halk Denetçisi" başlıklı 42. maddesinin 8. fıkrasında "*Halk denetçisinin raporları Bilgi Edinme Kanununun çizdiği yasal çerçevede dahilinde kamuoyuna açıktır*" hükmüne yer verilmiştir. "4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu"na yapılan bu tek atıfta ise Kanun'un adının eksik ifade edildiği görülmektedir.

Bilgi edinme hakkıyla ilgili 5227 sayılı Kanun’daki hükümler ve bu Kanun TBMM’de görüşüldüğü sırada geçerli olan düzenleme karşılaştırılabilir. Her ne kadar yukarıda içerik olarak belirtilmiş olmakla birlikte net bir karşılaştırma yapabilmek adına ilgili maddeye aşağıda da doğrudan yer verilmiştir. 5227 sayılı Kanun’un “*Bilgi Edinme Hakkı ve Saydamlık*” başlıklı 41. maddesi şu şekildedir:

“MADDE 41. - Gerçek ve tüzel kişiler, kanunla belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bilgi edinme hakkına sahiptir. Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişilerin talep etmeleri halinde, istenen bilgi ve belgeleri kanunda belirtilen istisnalar dışında vermekle yükümlüdür.

Kamu kurum ve kuruluşları, görev ve hizmet alanlarına giren konulardaki temel nitelikli karar ve işlemlerini, mal ve hizmet alımlarını, satımlarını, projelerini ve yıllık faaliyet raporlarını bilgi iletişim teknolojilerini de kullanmak suretiyle kamuoyunun bilgisine sunarlar.

Kesinleşen faaliyet ve denetim raporları uygun vasıtalarla kamuoyunun incelemesine açık hale getirilir. Mahalli idarelerde bu raporlar meclislerinin ilk toplantısında üyelerin bilgisine de sunulur.”

5227 sayılı Kanun’un 41. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında kamuoyunun bilgilendirilmesi konusunda belirtilen hükümlerin “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”nda doğrudan düzenlenmediği görülmektedir. Her ne kadar kamu kurum ve kuruluşlarının başvuru olmadan da paylaşacakları bilgilerle ilgili 4982 sayılı Kanun’da çeşitli hükümlere atıf yapılabilecek olsa da bu konuda doğrudan bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kurum ve kuruluşlarca yayımlanmış ya da çeşitli yollarla açıklanmış bilgi veya belgelerin bilgi edinme başvurularına konu olamayacağı, başvuranlara bu bilgi ve belgelerin yayımlanma ya da açıklanma şekli, zaman, yerinin bildirileceği 8. maddede düzenlenmiştir. Başvuranlara bilgi ve belgelerin verilme şekli 10. maddede, başvuruların yazılı olarak ya da elektronik ortamda cevaplanacağı 12. maddede düzenlenmiştir. Bu maddelerde düzenlenen hükümler bilgi edinme başvurusu olmadan da kamu kurum ve kuruluşlarınca çeşitli kanallarla açıklanacak bilgilere ilişkin dolaylı bir kaynak oluşturabilir.

Bilgi edinme hakkı konusunda 5227 sayılı Kanun'un 41. maddesi iki ve üçüncü fıkralarındaki hükümlere "4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu"nda doğrudan atıf olmamakla birlikte bu Kanun'un uygulanmasına ilişkin olarak 31. maddesine göre hazırlanan "Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik"¹⁴ hükümleri arasında dikkat çekici bir biçimde doğrudan yer verilmiştir. Yönetmeliğin "bilgi verme yükümlülüğü kapsamında alınacak tedbirler" başlıklı 6. maddesinin üçüncü fıkrası şu şekildedir:

"Bilgi edinme hakkının etkin olarak kullanılabilmesi ve bilgi edinme başvurularından kaynaklanan iş yükünün en aza indirilebilmesi amacıyla kurum ve kuruluşlar;

a) Görev ve hizmet alanlarına giren konulardaki bilgi veya belgelerin konularını ve bunların hangi birimde mevcut olduğunu ihtiva eden kurum dosya planlarını,

b) Görev ve hizmet alanlarına giren konulardaki temel nitelikli karar ve işlemlerini, mal ve hizmet alımlarını, satımlarını, projelerini ve yıllık faaliyet raporlarını,

c) Görev ve hizmet alanlarına giren konulardaki kanun, tüzük, yönetmelik, Bakanlar Kurulu kararı veya diğer düzenleyici işlemlerin neler olduğunu, yayımlanmışsa hangi tarihli ve sayılı Resmi Gazetede yayımlandığını, görev ve hizmet alanlarıyla ilgili mevzuatın değişiklikleri işlenmiş halini, bilgi iletişim teknolojilerini kullanmak suretiyle kamuoyunun bilgisine sunarlar."

Yönetmeliğin 6. maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi ve fıkranın sonunda yer alan tamamlayıcı ifade, 5227 sayılı Kanun'un 41. maddesinin ikinci fıkrasıyla aynıdır.

Yönetmeliğin 6. maddesinin dördüncü fıkrası da şu şekildedir: *"Kesinleşen faaliyet ve denetim raporları uygun vasıtalarla kamuoyunun incelemesine açık hale*

¹⁴ Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik, Bakanlar Kurulu Kararı Tarih: 19.4.2004 Sayı: 2004/7189, Resmi Gazete Tarih: 27.4.2004 Sayı: 25445.

getirilir.” Bu fıkra aynı zamanda 5227 sayılı Kanun’un 41. maddesinin üçüncü fıkrasının ilk cümlesidir.

5227 sayılı Kanun’un 41. maddesinin iki ve üçüncü fıkralarının, Yönetmelik’te “bilgi verme yükümlülüğü kapsamında alınacak tedbirler” maddesinde aynen hüküm altına alındığı görülmektedir. Yönetmelik’in 6. maddesinin üçüncü fıkrasında, daha önce 5227 sayılı Kanun’da 41. maddenin ikinci fıkrasında getirilen aynı düzenlemenin amacı, “*bilgi edinme hakkının etkin olarak kullanılabilmesi ve bilgi edinme başvurularından kaynaklanan iş yükünün en aza indirilebilmesi*” olarak belirtilmiştir. Daha önce kamu yönetiminin temel ilkelerinin belirlendiği bir Kanun ile düzenlenmiş olan hükmün Yönetmelik’te “hakkın kullanılabilmesinde etkinlik ve iş yükünü azaltma” amacıyla ifade edilmiş olması değerlendirilmelidir. Hâlihazırda uygulamada olan bir hakkın aynı anda ele alındığı temel kanun hükümleri daha sonra yönetmelik hükmü düzeyinde kabul edilmiştir. 5227 sayılı Kanun hükümlerinin ilerleyen dönemdeki yansımaları yönetmelik maddesi şeklinde olmuştur.

3. Bilgi Edinme Hakkı Konusunda Diğer Mevzuat Çalışmaları

Bilgi edinme hakkının geliştirilmesine yönelik olarak başka bir deneme de farklı bir Kanun Tasarısı yoluyla olmuş ancak başarısızlıkla sonuçlanmıştır. “Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı” 23. Dönemde 24.04.2008 tarihinde TBMM Başkanlığına gelmiş ve hükümsüz kalmış¹⁵, 24. Dönemde 21.10.2011 tarihinde TBMM Başkanlığına yeniden sunulmuş ancak yine hükümsüz kalmıştır¹⁶. 58. Hükümet Acil Eylem Planı kapsamında bilgi edinme hakkı alanında planlanan tamamlayıcı mevzuat çalışmalarına daha sonra devam edildiği ancak bilgi edinme hakkının genişletilmesine yönelik olarak “resmi sır” konusunda tamamlayıcı olarak planlanan mevzuat değişikliklerinin gerçekleştirilemediği görülmektedir.

Bilgi edinme hakkı konusunda önemli bir gelişme 2010 yılı Anayasa değişiklikleriyle gerçekleşmiştir¹⁷. Bu değişikliklerle birlikte bilgi edinme hakkı

¹⁵ TBMM, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=64582 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).

¹⁶ TBMM, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=95752 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).

¹⁷ 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kabul Tarihi: 7.5.2010, Resmi Gazete Tarih: 13.5.2010 Sayı: 27580.

ombudsman kurumuyla birlikte anayasal dayanağa kavuşmuştur. Anayasa'nın 74. maddesi kenar başlığı "*Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı*" şeklinde değiştirilmiştir. Maddeye Kamu Denetçiliği Kurumuyla ilgili hükümlerin yanında "*Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir*" fıkrası eklenmiştir.

4. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Bilgi Edinme Hakkı Düzenlemesi

2017 Anayasa değişiklikleriyle birlikte Cumhurbaşkanlığı Sistemine geçilmesi sonrasında kamu yönetimi yapısının yeni sisteme uyumu amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bilgi edinme hakkının uygulanması ve kontrolüne dönük mekanizmanın Başbakanlık güdümünde olması sebebiyle, bilgi edinme mevzuatında da uyumlaştırma çalışmaları gerekli hale gelmiştir.

02.7.2018 tarihli 703 sayılı "Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"¹⁸ ile birlikte diğer kurum ve uygulamaların yanında bilgi edinme hakkı mevzuatının da yeni sisteme uyumu konusunda düzenleme yapılmıştır. KHK'nın 35. maddesi doğrultusunda "4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu" Cumhurbaşkanlığı sistemine entegre hale getirilmiştir. Düzenlemeyle birlikte Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu üyelerinin atanması yetkisi Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Kurulun sekretarya hizmetleri ise Adalet Bakanlığınca yürütülecektir.

Sonuç

5227 sayılı Kanun'un 41. maddesinde bilgi edinme hakkı uygulamaya dönük ancak bu Kanun'daki amacı çok belli olmayan hükümlerle yüzeysel bir şekilde düzenlenmiştir. Kanun'un 5. maddesinde, kamu yönetimi yapı ve işleyişinin temel ilkeleri arasında, kamu kurum ve kuruluşlarınca bilgi edinme hakkının kullanılması için gerekli tedbirlerin alınacağı konusu düzenlenmiştir.

¹⁸ 703 Sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Tarih: 02.7.2018, Resmi Gazete Tarih: 09.7.2018, Sayı: 30473 (3. Mükerrer).

5227 sayılı Kanun ile kabul edildiği dönemde uygulamaya yeni geçirilmiş olan “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” arasında işlevsel etkileşimin dikkate alınmadığı görülmektedir. Bu bağlamda iki Kanun arasında işlevsel bir bağ kurulamaması 5227 sayılı Kanun’daki hükümlerin içerik ve şekliyle ilgilidir. 5227 sayılı Kanun’da kamu yönetiminin temel ilkeleri arasında bilgi edinme hakkına yer verilmesi genel kapsam bağlamında “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” ile uyum açısından yerinde bir düzenleme olmuştur. Ancak 5227 sayılı Kanun’un 41. maddesinde “4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” hükümlerinden farklı bir biçimde işlemsel düzenlemelerin yapılması özensizliğe işaret etmektedir.

5227 sayılı Kanun ile bilgi edinme hakkı ilk defa düzenlenmemiş, kamu yönetiminin temel ilkeleri bağlamında genel bir çerçeve çizilmekle yetinilmemiş, var olan uygulamaya da atıf yapılmamıştır. “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”nun varlığına rağmen 5227 sayılı Kanun’da bilgi edinme hakkına yer verilmesinin amacı konusunda ise 5227 sayılı Kanun’un düşünsel arka planında bir açıklamaya ulaşılamamaktadır. Bilgi edinme hakkı konusundaki gelişmeler 58. Hükümet Dönemi öncesinde ortaya çıkmış, 58. Hükümet Acil Eylem Planı’nda da önemli bir başlığı oluşturmuş ancak süreç içinde kamu yönetiminin temel ilkelerinin bir kanunla belirlenmesi çalışmalarının dışında gelişmiştir. Buna rağmen 5227 sayılı Kanun’da da bilgi edinme hakkına yer verilmiştir. 5227 sayılı Kanun’un yasama sürecinde de “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”nun yeterli atıf almadığı, iki Kanun arasında işlevselliğin kurgulanmadığı görülmektedir. Reform metinlerinin etkileşimi sonucunda 5227 sayılı Kanun’un bilgi edinme hakkı konusundaki düzenlemeleri daha sonra “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”nun uygulanmasına dönük olarak hazırlanan Yönetmelik hükümleri arasında yer almıştır.

Cumhurbaşkanlığı sistemine geçiş sonrasında ilgili mevzuatta gerekli değişiklikler yapılarak bilgi edinme hakkının uygulama mekanizmasının üst düzeyde Cumhurbaşkanlığına bağlandığı görülmektedir. 703 sayılı KHK ile getirilen değişiklikler kapsamında bilgi edinme hakkının uygulanması ve Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulunun faaliyetleriyle ilgili yönetmelik hazırlama yetkisi de Cumhurbaşkanına verilmiştir. Ancak var olan yapı ve uygulamanın Cumhurbaşkanlığına bağlanması, bilgi edinme hakkının uygulanmasına yönelik

değişiklikleri gerekli hale getirmemiştir. Kanun'un uyumlu hale getirilmesi bilgi edinme hakkı uygulamasını sisteme üst düzeyde entegre ettiği için bu kapsamdaki değişiklikler yeterli olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Al, H. (2004). Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı, *Liberal Düşünce*, S. 33, s. 183-195.
- Anameriç, H. (2004). Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Kurumsal Bilgi Yönetimi İlişkisi, *Bilgi Dünyası*, C. 5, S. 2, 2004, s. 168-186.
- Anayasa Mahkemesi (2014). Esas Sayısı: 2013/114, Karar Sayısı: 2014/184, Karar Tarihi: 4.12.2014.
- Dinçer, Ö. ve Cevdet Y. (2003). *Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma 1: Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim*, T.C. Başbakanlık, Ankara.
- Lamba, M. (2014). Yeni Kamu Yönetimi Perspektifinden Türkiye’de Kamu Yönetimi Reformları: Genel Gereçekler Üzerinden Bir İnceleme, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 19, S. 3, s. 135-152.
- Şengül, R. (2012). Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu Kararları Çerçevesinde Türkiye’de Bilgi Edinme Hakkı, *4.Uluslararası Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi Bildiriler Kitabı*, 4.Uluslararası Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi, s. 281-292.
- T.C. 58. Hükümet Acil Eylem Planı, Ankara 03.01.2003.
- T.C. Başbakanlık (2003). Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma 2: Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı, Ankara.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı (2004). 5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun’un TBMM Başkanlığına Geri Gönderilme Gereçekleri, Sayı: B.01.0.KKB.01-18/A-9-2004-890, 03/08/2004.
- TBMM,https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=22095 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).
- TBMM,https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=22933 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).

- TBMM,https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=24717 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).
- TBMM,https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=24717 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).
- TBMM,https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=26118 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).
- TBMM,https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/kanunlar_gd.durumu?kanun_no=5227 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).
- TBMM,https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=64582 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).
- TBMM,https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=95752 (Erişim Tarihi: 27.03.2017).
- TBMM, Tutanak Dergisi, Dönem: 22 Cilt: 42 Yasama Yılı: 2, 60. Birleşim, 28 Şubat 2004.
- Yağmurlu, A. (2007). Bilgi Edinme Kanunu ve Halkla İlişkiler, *Amme İdaresi Dergisi*, C. 40, S. 4, s. 63-79.
- İdari Usul ve Bilgi Edinme Hakkı Kanun Teklifi, Dönemi ve Yasama Yılı 21/4, Esas Numarası 2/1011, TBMM Başkanlığına Geliş Tarihi 01/07/2002.